

dependentia, ut minimum, formaliter differunt; nam unio ut sic ordinatur ad compoñendum unum, dependentia autem ordinatur ad esse rei, unde et potest dari unio sine dependentia, ut patet in anima rationali respectu corporis, et dependentia sine unione, ut in lumine respectu solis.

26. Hæc sententia vel laborat in æquivoco, vel est plane falsa, et res aut modos reales multiplicat sine necessitate. Quod ut declararem, adverto, nomine dependentie humanitatis a Verbo plura in præsenti significari posse. Primum est, indigentia, quæ est ex parte humanae naturæ, ut sustentetur a Verbo, quo possit in esse conservari, quæ non est proprie dependentia actualis, sed potius est necessitas dependentie, quam constat non esse unionem, sed priorem unionem; convenit enim illa indigentia humanitati secundum se, prius quam intelligatur unita. Unde neque etiam dicit rem aliquam positivam, aut modum realem ab humanitate distinctum, sed imprimis dicit capacitatem obedientialem quam habet, ut uniatur Verbo, et ab illo pendeat; deinde addit parentiam propriæ subsistentie, ratione cuius indiget illa natura unioni ad Verbum; ac tandem includit intrinsecam limitationem et imperfectionem illius naturæ, ratione cuius indiget proprio vel alieno termino subsistentie, ut conservari possit in esse; de hac ergo dependentia non est in præsenti sermo. Secundo per dependentiam significari potest emanatio a causa efficiente, de qua verum censeo esse modum ex natura rei distinctum a termino suo, ut ex Metaphysica suppono; unde in particulari loquendo de hoc mysterio, dependentia propria incarnationis est emanatio illius vinculi et conjunctionis quæ inter humanitatem et Verbum facta est, quæ nihil aliud est quam actiones totius Trinitatis, qua hoc mysterium perficit, quam supra diximus esse in humanitate; et secundum rem non est entitas omnino distincta a modo unionis, prout est in facto esse; est enim quasi via ad illum; via autem non est res distincta a termino, cum sit ipsum fieri ejus; est tamen aliquid ex natura rei distinctum, cum sit quid separabile a termino, ut constat ex communi ratione dependentie activæ, quam ex Metaphysica suppono. Et hoc, ad summum, probant rationes dubitandi propositæ.

27. Tertio, per dependentiam intelligere possumus personalem influxum (si ita loquitur), vel potius terminationem humanitatis

a subsistentia Verbi, quæ frequenti usu Theologorum vocari solet dependentia personalis seu suppositalis humanitatis a Verbo; et de hac proprie intelligitur dubitatio præsens, et de eadem dicimus falsam esse relatam sententiam; nam revera non potest hujusmodi dependentia distinguiri secundum rem, vel ex natura rei, a modo substantiali unionis. Quod primum constat ex communi sententia Theologorum, in 3, distinct. prima, qui non aliter explicant unionem hanc, nisi per hanc dependentiam, et in ea censem formaliter consistere; supponunt ergo non habere in re distinctionem. Deinde argumentor ratione, primo, quia est superflua et sine ulla necessitate talis distinctio, nam Verbum, ut Verbum, et quatenus est persona humanitatis, non habet in illam influxum activum, sed terminativum tantum, seu (ut ita dicam) sustentativum; hunc autem habet respectu unionis, ut unio est, quia unio, ut unio, formaliter et per seipsam ad Verbum terminatur; et implicant illam esse, quin ad Verbum terminetur, ut ad suppositum naturæ unitæ; ergo respectu illius habet Verbum influxum personalem sufficientem ad suppositandam humanam naturam absque alia dependentia media; ergo ex hac parte non est necessaria. Rursus e contrario, si intelligatur modus unionis afficiens humanitatem, et mente etiam præscindatur vel negetur omnis alia dependentia humanitatis a Verbo, ut a supposito, ex vi illius necessario intelligitur humanitas existens in Verbo ut in supposito, nam intelligitur unita illi, et non nisi ut supposito; ergo ex vi illius formaliter pendet personaliter a Verbo, quia nihil aliud est hoc modo pendere ab illo, nisi esse in illo, ut in persona; ergo neque ex hac parte necessaria est alia dependentia, imo nec satis potest mente concepi aut distinguiri. Quod declaro tertio, nam imprimis certum est quod sicut unio, ita etiam dependentia hæc nihil novum et reale ponit in Verbo, quod in ipso insit, quia alias mutatur Verbum, sicut de unione dici solet, et attingetur sectione sequente. Si ergo illa dependentia aliquid reale est, et aliquid in humanitate existens, necessario debet ab illa distinguiri, saltem ex natura rei; quia potest esse in humanitate, et potest etiam ab illa tolli, quod est certum signum distinctionis ex natura rei, ut in Metaphysica late docui. Rursus hæc dependentia aut est aliquid per modum fieri aut viæ, et hoc non, alias necesse esset ad aliquem ter-

minum tendere, seu aliquid per illam effici; per omne enim fieri necesse est aliquid fieri, cum fieri non sit propter se, sed propter id quod fit; omitto enim opinionem assertantem in actibus immanentibus dari fieri sine facto esse, tum quia falsa est, tum etiam quia saltem in actione transeunte, qualis esse posset illa, de qua agimus, nullus ita opinatus est. Interrogo ergo quid fiat per hanc dependentiam, si enim solum fit ipse modus unionis in facto esse, aut (quod in idem reddit) Deum esse hominem, hoc ipsum fit per activam dependentiam, quam secundo loco declaravimus; et ita, si hæc alia distincta ab illa ponitur, superflua est; si vero est eadem cum illa, non est de qua disputamus, quia illa non est dependentia suppositalis, sed activa. Aut illa dependentia est aliquid in facto esse, seu aliquis modus factus in humanitate; nihil enim aliud excogitari potest (quia supponimus non esse relationem prædicamentalem). Unde rursus inquiram an sit modus substantialis vel accidentalis; accidentalis esse non potest, quia nec pertinet ad genus qualitatis, ut per se notum est; neque ad genus actionis, ut probatum est, quia non est aliquid fieri; de aliis vero generibus accidentium nulla potest esse suspicio; erit ergo modus substantialis; ergo non potest esse nisi modus unionis; quia non potest aliud munus habere, neque sub alio respectu humanitatem afficere aut respicere Verbum. Denique, quia illa dependentia non est a Verbo, ut ab efficiente et principio extrinseco; ergo ut a termino intrinseco coniuncto; ergo per illammet dependentiam conjungitur humanitas Verbo; sicut enim effectus cause efficientis suo modo connectitur illi per dependentiam, quam habet ab illa, ita humanitas conjungitur supposito per dependentiam quam habet ab illo; ergo non potest vera distinctio cogitari inter unionem et suppositalem dependentiam a Verbo. Tandem confirmatur, quia in unione accidentis cum subjecto, dependentia illius a subjecto non est aliud ab inherenti ejus, et idem est in dependentia formæ materialis a materia; non enim pendet nisi media unione, qua illi suo modo inheret, et ab ea sustentatur; ergo idem est in præsenti dicendum.

28. *Ad argumenta in oppositum respondeatur.*

— Ad argumenta in contrarium: ad primum, falsum est hanc dependentiam suppositalem non esse substantialem modum, aut esse actionem vel per modum actionis; nam potius est per modum informationis et intimæ unionis, et ideo tam est modus substantialis quam unio. Ad secundum respondeatur, in persona creata dependentiam nature a propria subsistentia in re non distingui a subsistentia ipsa, quatenus natura creata ex necessitate conjungitur illi, eamque postulat, ut complete existere possit; illa enim subsistentia, quia non est res omnino distincta, sed modus naturæ, non per aliam unionem, sed se ipsa immediate conjungitur naturæ, et natura illi, ideoque nihil inter eas mediat quod possit esse dependentia unius ab altera; sed dependere in eis, nihil aliud est quam unam non posse esse sine altera. Unde illa dependentia mutua est secundum diversas rationes, ob quas illa duo naturaliter inter se connectuntur; hæc autem dependentia et connexio non est aliquid distinctum ab ipsis extremis, quæ per se immediate uniuntur ex vi suarum rationum formalium. Unde fit, exemplum illud quoad aliquid esse simile, quoad aliquid vero dissimile præsenti mysterio; nam humanitas Christi pendet a Verbo divino, ut a persona realiter distincta, et non connaturali; et ideo necesse est ut inter ipsam et tales personam intercedat unio, qua illi conjungatur et ab illa pendeat; nam, licet res et modus immediate seipsis uniantur, res autem omnino distinctæ non uniuntur, nisi medio aliquo modo unionis, et in hoc est dissimilitudo. Tamen, si comparemus humanitatem non ad Verbum, sed ad ipsam unionem, quamvis non tam proprie dicatur ab illa pendere, quam per illam pendere a Verbo, tamen, quatenus sine illa esse non potest, dici etiam aliqualiter potest pendere ab illa, et quoad hoc erit similitudo, quia, nimis, eo modo quo ab illa pendet, seipsa pendet, et non per aliud, quia illa unio est modus naturæ, et immediate per se ipsam conjungitur illi; sicut etiam ipsam unio potest dici pendere a Verbo, quatenus sine illo esse non potest, et tamen non pendet per aliam dependentiam, sed seipsa; sicut actione etiam pendet ab agente, non media alia actione, sed se ipsa, ne procedatur in infinitum, et quia unio ex vi suæ rationis formalis et essentialis per se et immediate respicit terminum ad quem fit. Ad tertium respondeatur, imprimis procedere ex hypothesi impossibili, scilicet, quod humanitas existat sine ulla subsistentia, propria vel aliena; illa tamen posita, duplice intelligi potest id fieri, primo, quod illa humanitas creetur vel conservetur in esse per actionem distinctam ab illa qua nunc creatur vel conservatur, ut,

nimirum, illa alia actio sit efficacior, et independens a subsistentia, et hoc modo suppleri absentiam ejus; sicut dici solet de actione qua conservatur accidentis in subiecto, et extra illud; ex hoc tamen conservationis modo solum potest inferri, quod actio creativa humanitatis sit distincta, tam a suo termino immediato, id est, ab humanitate ipsa, quam a subsistentia vel unione ejus; an vero illa actio creativa sit dicenda substantialis, vel accidentalis, non est hic disserendum; tamen, licet accidentalis dicatur, potest per eam suppleri dependentia suppositalis, quamvis haec sit per modum substantiale, quia est per intrinsecum modum, quo una substantia integra constituitur. Alius modus facilior erit, si dicamus, Deum in eo casu conservare naturam per eamdem omnino actionem continuatam, qua illam in supposito conservabat, et miraculum solum in hoc consistere, quod Deus illam actionem conservat, non conservando subsistentiam vel unionem suppositalem, cum tamen illa duo ex natura sua pertant ita conjungi, ut secundum naturae ordinem non possint nec debeant separari; sicut enim supra dicebamus, dependentiam naturae a subsistentia solum in hoc consistere, quod naturae non debetur esse nisi ut conjunctum cum aliqua subsistentia, quamvis ipsa subsistentia non habeat proprium influxum in illud esse, vel in actionem qua illud fit, ita, ut Deus conservet existentiam sine subsistentia, non est necessarius novus influxus quo Deus supplet absentiam subsistentiae, sed sufficit ut Deus non operetur juxta legem et debitum naturae, sed supra illud, unum sine alio conservando, sicut si Deus vellet conservare animam sine intellectu (supponendo id esse possibile), non esset necessaria nova actio, sed solum quod suspenderet influxum in intellectum, continuando actionem, qua animam creaverat et conservaverat. Et juxta hunc modum non procedit argumentum, quia tunc non suppletur dependentia suppositalis per aliquam actionem, sed solum conservatur unum sine alio.

29. Ad quartum concedo, secundum abstractionem intellectus aliud esse conceptum unionis, et alium dependentiae in communi; et ita potest dari aliqua unio distincta realiter ab aliqua dependentia, et e contrario; tamen, in hac unione et dependentia suppositali, de qua modo agimus, haec sola ratione differunt et denominatione, nam dependentia dicitur quatenus requiritur ad conservationem

seu existentiam ipsius naturae; unio vero, quatenus ex ea unum resultat, vel unum alteri conjungitur; tamen in re haec ipsa unio, qua natura supposito conjungitur, est id quod requiritur ut ipsa sit, atque ita est ipsamet suppositalis dependentia a Verbo.

SECTIO IV.

Quomodo solvendae sint difficultates, quæ in hoc mysterio occurunt

1. Explicata tota ratione et essentia hujus unionis, superest ut objectiones, quæ fieri solent, ut impossibilem eam probent esse, dissolvamus. Hoc enim a principio hujus materiae usque ad hunc locum distulimus, et quoniam D. Thomas, in discursu præcedentium articulorum et questionum, multa in argumentis tetigit quæ ibi explicata sunt, et in sequentibus etiam questionibus, presertim 3 et 4, alia similia circa illius litteram sunt explicanda, ideo breviter attingemus duo vel tria capita, ad quæ difficultates hujus mysterii revocantur.

2. *Prima objectio.* — Primum sumitur ex parte assumpte naturae, cui repugnare videatur ut per subsistentiam Verbi subsistat. Primo, quia in natura substantiali completa, et integra in sua specie, idem est existentia et subsistentia, quia talis existentia esse debet substantialis; ergo existentia per se; ergo subsistentia. Sed non potest humana natura privari sua existentia propria et creativa, et ad existendum per alienam assumi; ergo idem fieri repugnat in subsistentia. Et confirmatur primo, quia subsistentia creata, et propria humanitatis, est accidentis vel substantia; non primum, ut constat, quia pertinet ad substantiale compositionem hominis, et quia alias multo minus posset suppleri a Verbo. Si autem est substantia, pertinebit ad complementum hominis; ergo non potest deesse humanitati Christi, alias Christus non esset completus homo. Nihil ergo potuit Verbum suppleri in illa humanitate, atque adeo neque potuit illi substantialiter uniri. Confirmatur secundo, quia Christi humanitas nullam dependentiam habet a Verbo magis quam a Patre et Spiritu Sancto; ergo nullam specialem unionem potest habere cum illo; in omni enim vera unione, oportet ut saltem alterum extremorum habeat aliquam dependentiam ab altero. Antecedens probatur, tum quia omnis dependentia a Verbo debet pertinere ad aliquod

genus causæ, quod in proposito non potest esse aliud nisi efficientis; hoc autem commune est toti Trinitati; tum etiam quia, etsi intelligeremus humanitatem dimitti a Verbo, ita conservaretur in esse, sicut nunc conservatur, sine nova efficientia.

3. Exacta hujus dubii expositio pendet ex tribus metaphysicis questionibus, quas, ne hujus materiae cursum impedit, in proprium metaphysicæ scientiae opus remittendas duximus, quod brevi, ut spero, in lucem edemus; in eoque omnia metaphysica principia, quæ tam in hoc, quam in aliis Theologicis libris supponimus, declarare et persuadere conabimur. Ideoque hic solum supponam quod in eis verum esse sentio. Prima questione est, quomodo in rebus creatis existentia distinguatur ab essentia. Et suppono in re non distinguui, si sumatur essentia, quatenus entitas actualis est, habens aliquod esse extra causas suas, quia in eo statu intelligitur constitui formaliter per ipsam existentiam; et hinc concedo difficultati propositæ, impossibile esse rem aliquam existere in rerum natura per entitatem realiter ab illa distinctam; imo nec per aliam existentiam, quam per sibi intrinsecam et connaturalem; sicut non potest ulla entitas formaliter constitui in esse talis entitatis, nisi per seipsum. Unde secundo etiam conceditur difficultati propositæ, in humanitate Christi fuisse aliquam existentiam creatam et substantiale, non quidem omnino completam, qualis est existentia personæ; sed aliquo modo incompletam, qualis est existentia solius naturæ præcise sumptæ. Secunda questione, quæ supponitur, est, in personis creatis quid addat suppositum supra naturam creatam. Et suppono addere positivum modum, quo perfecte terminatur talis natura, ut in se et per se sit, neque indigeat alio sustentante. Qui modus ex natura rei distinguitur ab ipsa creata natura ad eum modum, quo inherientia actualis distinguitur ab ipsa entitate formæ accidentalis. Tertia questione est, quomodo subsistentia creata distinguitur ab existentia ipsius naturæ substantialis, ut sic. Et dicendum est consequenter juxta definitionem præcedentis questionis, subsistentiam esse modum naturæ existentis, ut existens est, atque adeo existentiæ ipsius. Nam ex vi existentiæ solum intelligitur natura esse extra causas suas, et apta, ut in se et per se sit; per subsistentiam vero actu terminatur, et quasi formaliter constituitur in modo per se essendi, sicut, pro-

portione servata, intelligitur in exemplo dato de inherientia accidentis, quæ est modus existentiæ accidentalis. Nam ex vi illius solum constituitur forma accidentalis extra causas suas apta ad existendum in alio; per modum autem inherientiae terminatur, ut actualiter in alio existat.

4. Ex his ergo ad difficultatem propositam respondet, negando existentiam naturæ, ut natura est, esse omnino idem cum subsistentia; quia, licet existentia naturæ substantialis sit, non tamen includit in suo formaliter et essentiali conceptu modum illum, quo actualiter per se existit; sed solum petit illum ex natura sua, seu constituit naturam aptam ad per se existendum, ita ut si miraculo non impediatur, statim ab illa manet, vel illi conjunctus sit ille modus per se existendi, qui subsistentia dicitur, et in hoc consistit, quod existentia naturæ substantialis sit. Sicut et contrario in accidenti, quod existentia ejus accidentalis sit, non consistit in hoc, quod per illam existentiam actualiter inhereat, sed in hoc quod per illam taliter existat, ut illi debeat actualis inherentia, qui est modus ab illa distinctus. Et juxta hoc intelligendum est difficilis locus, qui habetur in septima Synodo, act. 6, tom. 3, circa finem, ubi Epiphanius inquit, *ideo errasse hereticos in hoc mysterio, quia nihil aliud agunt, quam ut ostendant naturam et hypostasim idem esse; quæ sane inter se differre veri Ecclesie Catholicæ alumni cognoscunt;* et subdit: *Hypostasim enim cum proprietatibus subsistentiam dicimus ab eo, quod est proprietas, hoc est subsistere; εἶναι vero, id est, naturam, rem per se existentem, non indigentem altera, ut subsistat.* Cum enim dicit naturam esse rem per se existentem, exponendus est juxta dicta: *per se, id est, non alio tanquam in subjecto inheritionis, vel per se, id est, substantialiter, in sensu explicato, vel denique per se, non actu, sed aptitudine, et quasi radicaliter.* Et eodem sensu intelligendum est quod subditur, *non indigere altera re, ut subsistat,* quia natura substantialis de se non postulat ut sustentetur ab alia; sed secundum se affert suam subsistentiam, quamvis haec sit modus ab illa distinctus. Et hinc fit ut, sicut in accidente potest conservari existentia accidentalis sine modo actualiter inherendi, ita in natura substantiali possit conservari actualis entitas ipsius naturæ, seu (quod idem est) existentia substantialis ipsius naturæ sine subsistentia actuali, et ita factum est in hoc mysterio. Et

ita intelliguntur alia obseura verba Concilii Francoford., in epistola ad Episcopos Hispaniae, satis post medium, sumpta ex Paschasio, lib. 2 de Spiritu Sancto, cap. 4, quæ sic habent: *In Deo homine gemina substantia est, non gemina persona. Nam persona personam consumere potest, non substantia substantiam, quia persona res juris est, substantia res naturæ.*

*Ubi nomen substantiae pro essentia vel natura sumptum est. Et hoc modo dicitur unam substantiam non consumere aliam, quia una non repugnat alteri, nec necessario excludit illam ab eodem supposito, et ita vocat substantiam *rem naturæ*, non eo modo quo suppositum solet *res naturæ* vocari, ut constat ex D. Thom., 1^r, q. 29, art. 2; dicitur enim suppositum *res naturæ*, quatenus supponitur communi et specificæ naturæ, seu quasi habens naturam. Substantia vero eo loco dicta est *res naturæ*, id est, res quæ est natura, seu entitas naturæ. Persona vero dicitur ibi *res juris sui*, quia per se est, et non innititur alteri. Dicitur autem persona consumere personam, non quia in altera natura prius fuerit aliqua persona quæ postea consumpta fuerit; sed quia impedita est illa natura ne in propria persona subsisteret, et ita dicitur consumi persona, non quoad totum compositum ex natura et personalitate, sed quoad formale constitutivum personæ, quod est subsistentia seu personalitas. Et ad hunc modum exponit D. Thomas simile dictum Innocentii infra, q. 5, art. 2, ad 3.*

5. *Respondetur ad primam.* — Ad primam confirmationem respondetur, subsistentiam non esse accidens, sed substantialem quemdam modum, ut dictum est, qui quidem pertinet ad complementum hominis in ratione suppositi et personæ, non tamen ad complementum humanæ naturæ, nec hominis ut homo est, formaliter enim constituitur et essentia liter humanitate. Unde fateor deesse humanitati modum hunc, non tamen Christo deesse aliquid, ut sit perfectus homo, quia perfectam habet humanitatem, et altiori subsistentia subsistit; et hoc modo dicunt Damasc., 3 de Fide, cap. 6, et alii Patres, *Verbum assumpsisse totum, quod in nostra natura plantarit, quia quod inassumptibile est, est incurabile;* quia perfectissimam humanitatem sibi univit, non tamen illum modum, qui non est de essentia hominis, ut homo est.

6. *Respondetur ad secundam.* — *Humanitas Christi a Verbo pendet in subsistendo.* — Ad secundam confirmationem, negatur assum-

ptum; pendet enim humanitas a Verbo in subsistendo, quo modo non pendet a Patre et ab Spiritu Sancto, quia illo modo non pendet a Verbo tanquam ab efficiente. Omnis enim efficientia est per voluntatem seu naturam divinam; hæc vero dependentia formaliter terminatur ad ipsam relationem seu subsistentiam Verbi. Non ergo ut ad principium efficiens, sed ut ad substantiali terminum intime conjunctum illi naturæ. Non oportet autem intelligere humanitatem ita pendere a Verbo in suo esse simpliciter, ut si ab illo dimitteretur, statim corrumpenda foret; sed satis est quod mutaret modum essendi, et propriam subsistentiam statim acquireret.

7. *Dubium.* — *Humanitas a Verbo separata non inciperet habere novam subsistentiam sine nova efficientia.* — Solent vero hic obiter multa inquire: primum, an illa natura separata a Verbo inciperet habere novam subsistentiam per novam efficientiam, vel sine illa. Non enim desunt, qui negent requiri novam efficientiam, quia sufficere putant ut Deus auferat impedimentum, non conservando unionem ad Verbum; illo enim ablato ex via prioris generationis, qua illa humanitas producta fuit, incipiet habere suam subsistentiam, quia si in principio non fuisset positum impedimentum, illa prior generatio fuisset sufficiens ad conferendam hanc subsistentiam; ergo et postea sufficit ablato impedimento, neque est necessaria nova aliqua efficientia. Sed hæc sententia impossibilis est, nisi fortasse in modo loquendi differat. Nam subsistentia humanitatis est aliquis modus realis, qui nunc non est in humanitate Christi; et si separaretur a Verbo, inciperet esse in illa; sed impossibile est novam rem, vel novum modum rei realem et positivum incipere esse in re sine aliqua causa efficiente; ergo. Et confirmatur primo, quia ibi esset nova mutatio, non tantum privativa, sed positiva; ergo nova actio; ergo nova efficientia. Confirmatur secundo, quia impossibile est accidens semel separatum a subjecto sine nova actione iterum uniri; ergo impossibile est naturam substantialem separatam a propria subsistentia incipere habere illam sine nova actione, non enim minus intrinseca est inherenteria actualis formæ accidentalis, quam subsistentia naturæ substanciali. Denique fundamentum contrarie sententiæ nihil probat.

Primo, quia actio generativa præterita, quamvis per accidens fuerit impedita, tamen jam non est; ergo non poterit per seipsam jam

respectu lineæ, et hæc vel illa figura respectu quantitatis, aut hoc vel aliud ubi, respectu corporis.

9. *Dubium.* — Tertio quæri hic solet circa eamdem difficultatem, an, separata humanitate a Verbo, statim active resultaret propria subsistentia ab ipsa humanitate, an vero necessario esset conferenda per extrinsecam affectionem primæ causæ. Videtur enim hoc secundum dici probabilius, quia subsistentia est modus intrinsecus ipsius existentia; sed in natura non est principium intrinsecum a quo possit manare propria existentia, quia omnis efficientia, vel naturalis emanatio, supponit existentiam sui principii, quia supponit in illo aliquam entitatem actualem. Unde ipsa rei productio per se primo terminatur ad existentiam; et ideo immediate est a causa extrinseca agente, et non medio aliquo principio intrinseci ipsius rei, ut recte dixit D. Thomas, q. 27, de Veritat., art. 1, ad 3, et clarissimus opusc. de Ente et essentia, cap. 3; ergo idem dicendum est de subsistentia; nam, licet hæc videatur esse posterior natura quam existentia, et ideo posse manare ab illa, tamen hoc non videtur necessarium, nec consentaneum naturis rerum; quia cum res naturali modo producitur, non videtur prius produci in existentia a solo agente, et posterius natura recipere subsistentiam tanquam manantem a propria existentia, sed immediate recipere utrumque ab agente, a quo res ipsa cum modo sibi connaturali fit. Quemadmodum cum sit accidentis in subjecto, non intelligitur habere ab agente extrinseco immediate solam existentiam, et ab hac manare active inherenteriam actualem; sed utrumque esse proxime et immediate ab ipso agente. Unde sumitur confirmatio: nam, si intelligamus accidentis semel separatum a subjecto, licet Deus tolleret ab illo modum per se essendi, non intelligeremus statim manare ab illo inherenteriam ad subjectum, sed oporteret ab aliquo agente extrinseco uniri; ergo similiter. Quin potius, hoc exemplo declaratur non posse alterum horum modorum, scilicet existendi per se, vel in alio, auferri, nisi posito alio formaliter incompossibili. Itaque, si accidentis est separatum divina virtute, et per se existit, non potest, conservata existentia illius, privari illo modo, nisi iterum subjecto uniatur, ita ut per actualem inherenteriam excludatur modus per se essendi, quia isti modi sunt ita immediate oppositi, ut unus non censit nisi per alium excludi; ergo idem dispo-

nitur.

8. Secundo enim hic quæri solet an, separata humanitate a Verbo, necessarium omnino sit statim per se subsistere, an vero possit manere privata tam propria subsistentia, quam omni unione ad alienam subsistentiam. Sed hoc dubium tractavi sufficienter in dictis questionibus Metaphysicis. Et ideo illud omitto; sentio enim fieri non posse ut natura careat omni modo subsistendi in se, vel in alio; quia isti modi involvunt immediatam contradictionem, sicut rectum et obliquum